

Uppföljning av skötselplanen för parken vid Jakobsbergs folkhögskola från år 2009.

Upprättad av Olof Lundkvist juni 2015

Två stora förändringar av skolan mark har inträffat sedan skötselplanen upprättades 2009. En är att skolan styckat av och sålt ett parti av parkens nordvästra del som nu är bebyggt med tre flerfamiljshus. Den andra är att markytan på östra sidan mellan kullen och Järfälla vägen delvis har fyllts upp och gränsjustering har genomförts i samband med Trafikverkets utökning av järnvägens spårområde.

Uppföljningen utgår ifrån skötselplanens innehåll och beteckningar.

Allén västerut

De flesta av lönnarna som planterades enligt skötselplanen har nu etablerat sig. Några av lönnarna på den södra sidan av vägen har dött. Luckor i allén bör kompletteras med nyplantering av lönnar.

Inom de närmaste åren bör lönnarna topphuggas för att grenverket ska kunna formas till låga klippta alléträd. Trädens stammar har nu en grovlek som är lämplig vid topphuggning.

Två skäl talar för att alléns träd ska vara låga. Det ena är att höga träd kommer att kraftigt skugga Valhall och det andra är alléträden ska vara låga av historiska skäl.

Långsiktig skötsel

Om alléträden är låga och formklippta kommer det att behövas beskärning av träden med något eller några års mellanrum. Osäkert att säga hur ofta, det beror på hur mycket träden växer årligen.

Gränsen mellan arkitektur och vegetation, västra kanten.

Idag är syrenbuskaget på terrassen hårt beskuren. Nu kan det vara lämpligt att forma syrenbuskarna som en markering av terasskanten.

Parksmultron

På flera ställen i parkens norra del finns flera bestånd av parksmultron som är en föregångare till jordgubben. Båret är skildkönat med separata han och hon individer. Parksmultron kan flyttas från parken till en mer framträdande plats nära husen som en historisk markör.

Trädvård

Ett av de viktigaste momenten i skötseln av en historisk park är att vårda och skapa kontinuitet i trädbeståndet. Vid slåtter av gräsytor bör årligen lämnas plantor som kan bilda nya generationer av träd.

En av skolan äldsta ekar som står vid gränsen mot Järfällavägen är trängd av träd som växer in i dess krona. Grenar på eken som är skyddade av omgivande träd kommer att torka och dö.

Denna ek har en praktfull krona med grenar som sträcker sig ut åt alla håll. Trädets form vittnar om att det har varit öppen mark kring eken i flera hundra år

Omgivande träd bör huggas ned för att ge eken tillräckligt med ljus. En tumregel är att hugga bort alla träd inom tio meter från ekgrenarnas yttre spets.

Området på parkens östra sida.

Parkens östra del mellan Kullen och åkern är idag lämnad till fri utveckling vilket medför att det blir igenväxt med träd, buskar och sly. Denna del av parken blir mörk och ogästvänlig och de kultur- och naturhistoriska värdena i området döljs eller förstörs.

Kostnaderna för en restaurering ökar med åren eftersom mängden och grovleken på den icke önskvärda vegetationen ökar med tiden.

Branten östra sidan

Vegetationen i branten öster om skolan är i stark igenväxning. Slyuppslagen bildar en tät mur av grönska som hindrar ljuset att nå ned till markskiktets växter.

Initiala åtgärder

Vegetationen måste rensas bort och ett urval av de buskar och träd som ska stå kvar bör göras. Rönningen bör ske vid markytan så att det inte lämnas några stubbar eller rester av sly som förhindrar slåtter. Arbetet sker lämpligast med handverktyg.

Långsiktig skötsel

Slåtter efter 15 juli med bortförande av höet.

Häcken på östra sidan

Häcken bildade historiskt en gräns mellan herrgårdens engelska park och produktionsmarkerna åker och äng. Idag har denna koppling tappats genom att den förvuxna häcken och träden bildar en grön mur mellan åker och park.

Initiala åtgärder

För att snabbt få fram en häck utan omfattande nyplantering av sibirisk ärtbuske kan träd och buskar efter dikeskanten formas till en häck på

1 meters höjd. Låt sibirisk ärtbuske stå orörd till vårvintern då beskärning kan ske. Häcken bör hållas på den västra sidan av diket. Inga grenar eller slyuppslag i eller öster om diket. Sibirisk ärtbuske bör främjas.

Långsiktig skötsel

Häcken bör beskäras varje år. Höjden kan vara ca 1-1,2 m för att underlätta beskärningen.

På längre sikt kan nyplantering av ärtbuske ske för att häcken ska bli enhetlig.

Vägen på östra sidan.

Vägen har haft sin sträckning under lång tid. Den finns med på kartor från 1800-talet. Vägen är en del av den engelska parken.

Vägen håller på att växa igen och bli mer och mer svårframkomlig. Detta medför att den kommer att användas mindre och den minskade slitaget påskyndar igenväxningen.

Initiala åtgärder

Befria vägen från inväxande vegetation. Det finns speciella "harvar" för grusgångar som kan användas.

Långsiktig skötsel

Bearbeta gångytan varje år för att hindra vegetationen att etablera sig.

Åkern

Den föreslagna uppfyllningen av svackorna som bildats på båda sidor om fjärrvärmerören som löper genom området är nu verkställd av Trafikverket. På den östra sidan av fjärrvärmerören är det uppfyllt till en linje mellan översidan av rören till cykel- och gångvägen. På den andra sidan mot skolan är det uppfyllt till samma nivå. Uppfyllningen avslutas med en slänt mot diket som går längs med häcken som bildar gränsen mellan åkern och parken. Med denna profil på uppfyllningen får man en större del av åkerytan horisontell.

Ett annat alternativ för uppfyllningen kunde vara att från fjärrvärmerören göra en lång slänt mot diket. Den uppfyllning som nu är gjord är att föredra.

”Åkerytan” har mellan cykel- och gångvägen och fjärrvärmerören en svag gräsvegetation utan sammanhängande gräsfilt. Över fjärrvärmerören växer det frodigt med bland annat foderlost och kirskaål. Uppfyllningen på den västra sidan om rören mot parken saknar stort sett växtlighet och ligger öppen.

Vegetationen på fjärrvärmerören gör det omöjligt att se om uppfyllningen på båda sidor har samma höjd som marken över rören och bildar en sammanhängande plan yta.

Runt det uppfyllda området finns det stora mängder av växter som har en stor förmåga att sprida sig. (Ryssgubbe, kirskaål, hundloka och foderlost.)

Initiala åtgärder

Initialt är det nu mycket viktigt att så snart som möjligt beså de uppfyllda jordmassorna för att få en tät gräsyta. En gräsyta med tät gräsfilt har en ganska god förmåga att ”hålla emot” ogräsen etablering. Lämpligt är att utsädet innehåller klöver och timotej för att återknyta till tidigare åkerbruk. Klöver och timotej introducerades som grödor i växelbruket under 1800-talet.

Vegetationen på fjärrvärmerören bör slås och tas bort före sådden. Detta för att förhindra spridning av starkt växande oönskade växter i den sådda grödan.

Under de första åren efter sådden kan det vara nödvändigt med ofta återkommande gräsklippning för att få bort oönskade ogräs.

Önskvärt vore om kommunen kunde slå slänterna mot cykel- och gångbanorna tidigt på säsongen för att få bort ogräsen som hotar att sprida sig in på skolans ”Åker”.

För att kunna slå hela ytan med traktorburna redskap måste åkerkanten mot diket vid parken rensas från träd, buskar och nedhängande grenar. Viktigt är att träd och buskar kapas vid markytan. Detta för att inte skada slätterredskapen.

Långsiktig skötsel

Syftet och användningen av området styr hur den årliga skötseln ska vara utformad.

Gräsmatta för olika aktiviteter

Gräsklippning på försommaren och därefter vid behov för att hålla gräset kort.

Historisk gräsvall med blommande örter.

Första slåtter i juli och en slåtter i slutet av sommaren. Vid slåtter i senare delen av juli får blommande örter möjlighet att etablera sig och hinna få frö innan de slås av.

Efter slåttern i slutet av sommaren kan ytan skötas som en gräsmatta resten av växtsäsongen.

Hägnad mot CG-väg och Järfällavägen

I tidigare utredning "Förslag till gestaltning av gränsen mellan skolans åkermark och cykel- och gångvägen längs med Järfällavägen" från 2010 föreslås plantering av grupper med träd och buskar som hör till det öppna odlingslandskapet och en hägnad vid gränsen mellan skolans mark och Järfällavägen.

Avgränsningen bör göras för att tydliggöra var den historiska enheten med byggnader, park och åkeryta börjar. Jakobsbergs gård var förr markägare till hela dagen Jakobsberg. Dessutom är denna del av skolans mark ett "ingenmansland" utan tydlig koppling till skolan.

Hägnadens längd blir ca 180 meter vilket gör att kostnaden för en trägårdesgård blir minst 110 000 kr. Ett mindre kostsamt alternativ är ett vitmålat staket av den typ som idag används för att stänga inne betande djur.

Den byggs upp av impregnerade stolpar med diameter 10 cm och reglar 2"x4" (5x10cm). Stolparna sätts upp med tre meters avstånd. Två reglar uppsatta på 50 och 100 centimeters höjd.

